

СТАНОВИЩЕ

от д-р Йордан Атанасов Христосков, професор в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

на дисертационния труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма Политическа икономика с автор: Блага Петкова Маджурова.

Тема: „Социалните трансфери – фискален натиск и социална поносимост“.

Научен ръководител: проф. д-р Йордан Атанасов Христосков, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33 – 866/02.03.2017 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Социалните трансфери - фискален натиск и социална поносимост“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма Политическа икономика.

Автор на дисертационния труд е Блага Петкова Маджурова – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Икономически науки“ с научен ръководител проф. д-р Йордан Атанасов Христосков от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от докторантката Блага Маджурова комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

Като съдържание представените материали отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на допълнителните изисквания в подзаконовите документи на Министерския съвет и нормативните документи на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“. Така представените материали осветяват научното развитие на докторанта достатъчно добре и позволяват да се изготви едно обективно становище.

Блага Маджурова има придобита бакалавърска степен специалност „Маркетинг“ и магистърска степен специалност „Здравен мениджмънт“. След завършване на висшето си образование е заемала различни длъжности - младши и главен експерт в община Пловдив, старши експерт в Министерството на икономиката и енергетиката, началник на политическия кабинет на вицепремиера в Министерския съвет. Има кратък опит и в частния и неправителствения сектор. През март 2014 г. е зачислена на редовна докторантура към катедра „Икономически науки“ във ФИСН на ПУ „Паисий Хилендарски“, където работи и като хоноруван асистент.

2. Актуалност на тематиката

Темата на дисертационния труд е актуална и значима, както в теоретичен, така и в приложен план на ниво макроикономика, бюджетна и национална и секторна социална политика. Дискусията по тази тема, както в научната литература, така и сред

експертите на авторитетни международни организации като ОИСР, МОТ, СБ, ЕК и други е изключително интересна и с много отворени въпроси, което дава поле за лична изява на докторантката. При голямото разнообразие от научни, практически и политически въпроси в областта на социалната политика, дисертантката е избрала анализа на социалните трансфери по оста фискален натиск – социална поносимост. Формулирана по този начин, темата на дисертационния труд съответства на необходимостта от преосмисляне на политиката на фискална консолидация и въобще на цялостната макроикономическа политика, провеждана през годините след последната финансово-икономическа криза.

3. Познаване на проблема

Докторантката Блага Маджурова притежава необходимите теоретични познания по основната тема на изследването – социалните трансфери. В дисертационния труд тя демонстрира широка литературна осведоменост и критичен поглед към използваните източници. Показала е аналитични умения да разбира, интерпретира и систематизира разглежданите икономически теории и способности да извършва самостоятелни научни изследвания чрез подбор и конструиране на методологичен инструментариум за изследване на социалните трансфери и тяхната ефективност.

Блага Маджурова притежава необходимите умения да събира и работи с богат емпиричен материал, да прилага класически и съвременни статистически методи за анализ, включително анализ на зависимости и правилно да интерпретира получените резултати и да прави обобщения. Тя е вникнала дълбоко в проблемите на социалните трансфери и тяхната връзка с фискалния натиск и социалната поносимост. Успяла е умело да представи тези сложни взаимовръзки чрез разработени лично от нея фигури и схеми, сравнителни таблици и други. На тази основа докторантката успява да стигне до оценки и изводи с определена теоретична и практическа полезност.

4. Методика на изследването

Методиката на дисертационното изследване включва: критичен анализ и класификация на теоретичните подходи, на национални политики и нормативни документи по въпросите на социалните трансфери по оста фискален натиск – социална поносимост; индукция и дедукция; класически методи на статистически анализ на емпирични данни, включително анализ на зависимости; сравнителен анализ на емпирични данни, тенденции и политики. Внимание заслужава адаптираният модел на МОТ за оценка на ефективността на социалните трансфери. Избраният методологичен апарат от докторантката съответства напълно на поставената основана цел и изследователски задачи.

Въведените ограничения в дисертационния труд не намаляват неговата стойност, а имат за цел да се стесни обхвата на изследването и да се навлезе по-дълбоко в същината на темата - социалните трансфери - фискален натиск и социална поносимост. Извън обхвата на изследването са останали образованието, като част от социалната сфера и европейските структурни и кохезионни фондове, като външен източник за пряко и косвено финансиране на социалната политика. Съвсем коректно се въвежда и времеви хоризонт на изследването – 2008 – 2015 година.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд на Блага Маджурова е в обем от 217 страници, в това число приложения - 13 страници и използвана литература – 12 страници. В подкрепа на

изложението са включени 13 таблици и 38 схеми и 6 фигури. Библиографията включва 155 източника, от които 60 на български език и 95 на чужд език.

Заглавието – „Социалните трансфери – фискален натиск и социална поносимост” отговаря на съдържанието на дисертационния труд. Наименованията на отделните глави, параграфи и под-параграфи съответстват на съдържанието в тях.

Обект и предметът на изследване в дисертационен труд са ясно и точно формулирани. За **обект** на изследване са социалните трансфери, а **предмет** е фискалният натиск, който социалните трансфери оказват върху консолидирания бюджет на държавата, от една страна, и поносимостта на обществото при политиката на фискална консолидация, целяща тяхното ограничаване, от друга страна.

Научната теза, която докторантката защитава в дисертационното изследване е, че политиките на социални трансфери и фискална консолидация не трябва да се противопоставят, да се разглеждат като алтернативи. Те са две страни на една и съща монета, а поддържането на обществено приемлив баланс между тези две страни е измерител на номиналната стойност на тази монета. Колкото повече тези политики водят до едно по-високо ниво на обществена удовлетвореност, толкова по-висока е номиналната стойност на тази монета.

Хипотезата, върху която се изгражда основната теза е, че въпреки увеличеният фискален натиск от страна на социалните трансфери, под риск е поставена социалната поносимост и ролята трансферите като автоматични бюджетни стабилизатори. Докторантката доказва, че социалните трансфери не са достатъчно ефективни за справяне с бедността и неравенството, поради недостатъчния им обхват им и дълбочина. Именно поради това се изискват целенасочени и адекватни правителствени решения в областта на политиките на социалните трансфери.

В структурно отношение дисертацията се състои от въведение, три глави, заключение и приложения. Включването на списък на съкращенията и списък на таблици и фигури предава един по-модерен академичен формат на дисертацията.

Структурата на дисертационния труд е подчинена на един предварително замислен план за постигане на поставената цел и задачи и на последователна проверка и доказване на издигнатата научна теза и хипотеза. Положителните оценки за дисертационния труд на Блага Маджурова могат да се изразят в следните няколко пункта:

- 1) Трудът е насочен към един все още малко изследван, но изключително актуален на сегашния етап проблем - социалните трансфери и техният анализ по оста фискален натиск – социална поносимост.
- 2) Налице е съответствие между заглавието на дисертацията, целта, авторовата теза и основната хипотеза, от една страна и структурата и съдържанието на самия научен труд – от друга.

- 3) Налице е умело подбрана и успешно приложена методология на изследването. Въведените ограничения са обосновани и коректни и не намаляват стойността на дисертацията.
- 4) Пренесени или изведени са ясни дефиниции на основните понятия, с които авторът оперира в този труд.
- 5) Дисертационният труд има цялостен завършен вид на едно научно изследване.

Добре формулираните изходни позиции на изследването и логически построеното изложение естествено водят до **значими научни и научно-приложни резултати с характер на научни приноси**. В по-общ план научните приноси на Блага Маджурова се изразяват в систематизация на научни знания, доизясняване на понятия, разработване на адекватен инструментариум за решаване на поставените изследователски задачи в научния труд и в други подобни изследвания, даване на препоръки с определена практическа стойност за държавното управление. В по-конкретен план могат да се изброят следните по-съществените научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд:

- 1) Систематизация и допълване на дефинициите, архитектурата и класификациите на социални трансфери, съобразно целите на дисертационното изследване. Въвеждане на оригинална класификация на социалните трансфери според приноса им (пряк и косвен) за нарастването на БВП.
- 2) Оценка на влиянието на социалните трансфери върху бедността и неравенството чрез емпиричен анализ на богата статистическа информация. На основата на сравнителен анализ между България и ЕС се стига до заключението, че поради недостатъчната дълбочина на социалните трансфери голяма част от населението в България остава в риск от бедност.
- 3) Доказване на ниското ниво на ефективност на социалните трансфери у нас чрез прилагане на корелационен и регресионен анализ на емпирични данни и тестване на адаптиран за целите на изследването модел на МОТ.
- 4) Издигане на тезата за повишаване на ефективността на социалните трансфери чрез структурни реформи като безалтернативно решение на проблема с нарастващия натиск върху фиска в резултат на обективни демографски и икономически процеси и някои субективни фактори като политическия популизъм и синдикалния максимализъм, засилващи обществените очаквания.
- 5) Определяне на съотношението между фискалния натиск и социалната поносимост като зона на обществено приемливи социални и фискални политики, съобразени с динамиката на макроикономическата, социално-политическата и демографската среда.

- 6) Обогатен анализ на секторните социални политики в областта на пенсиите, здравеопазването, пазара на труда и социалното подпомагане чрез разглеждането им по хоризонталните и вертикални оси фискален натиск – социална поносимост.
- 7) Аргументирани и работещи препоръки за реформи и конкретни политики в областта на социалните трансфери по отделни сектори, съобразени с демографската и икономическата среда и под условието - публичните политики да се съсредоточат върху осигуряването на финансова и политическа устойчивост на социалната държава чрез поддържане на продуктивна, основана на знанието икономика.

6. Преценка на публикациите по дисертационния труд

По темата на дисертационния труд Блага Маджурова има три публикации. Две от публикациите са в сборници от научни конференции – една международни и една с международно участие. Третата публикация е научна статия в списание „Статистика“. Представените публикации съдържат много от идеите, изводите и препоръките, развити по-широко и задълбочено в дисертационния труд. Това означава, че са придобили публичност и са били обект на критична оценка от българските и чуждестранните участници в тези научни събития и от читателите на публикациите.

Не са представени данни за цитиране на публикациите на Блага Маджурова.

7. Автореферат

Авторефератът е в обем от 38 стандартни страници, включително приноси в дисертационния труд и списък на публикациите на докторанта. Авторефератът напълно отговаря на законовите изисквания и съответства на съдържанието на дисертационния труд, като представя най-важните моменти от него обективно и коректно.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Оригиналният методологически подход на дисертационния труд, специфичният обект и предмет на изследването и неговите приноси в теоретичен и практико-приложен план го правят разпознаваем в научната литература у нас. Трудът може да се ползва със заслужен интерес както от страна на академичните среди, така и от вземащите политически решения представители на държавното управление и законодателния орган – Народното събрание.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Дисертационният труд **съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката** и **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Факултета по икономически и социални науки, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Блага Петрова Маджурова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Политическа икономия като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от оценените по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Блага Петрова Маджурова в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма Политическа икономия

София, 30.03.2017 г.

Изготвил становището:

(проф. д-р Йордан Христосков)